

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Petrem Poláchem ve věci

žalobkyně: J. H., nar. X,
bytem X

proti
žalované: Česká správa sociálního zabezpečení,
se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí ze dne 1. 3. 2019, č. j. X,

takto:

- I. Žaloba **se zamítá**.
- II. Žalobkyně **nemá právo** na náhradu nákladu řízení.
- III. Žalované **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává**.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

1. Žalobkyně se včasně podanou žalobou, doručenou Krajskému soudu v Brně (dále též „krajský soud“ či „zdejší soud“), domáhala zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalované (dále též „napadené rozhodnutí“), jímž byly zamítnuty její námitky proti rozhodnutí žalované ze dne 7. 12. 2018, č. j. X (dále též „prvostupňové rozhodnutí“), kterým žalovaná přiznala žalobkyni podle ustanovení § 29 odst. 1 písm. g) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále též „ZDP“), s přihlédnutím k článkům 6 a 52 odst. 1 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a

Rady (ES) č. 883/2004 od 26. 10. 2015 starobní důchod ve výši 938,- Kč měsíčně. Podle vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. 244/2015 Sb. se od ledna 2016 starobní důchod zvýšil na 950,- Kč měsíčně, dle nařízení vlády č. 325/2016 Sb. se od ledna 2017 starobní důchod zvýšil na 989,- Kč měsíčně, podle nařízení vlády č. 343/2017 Sb. se od ledna 2018 zvýšil starobní důchod na 1042,- Kč měsíčně a podle nařízení vlády č. 213/2018 Sb. se od ledna 2019 starobní důchod zvýšil na 1219,- Kč měsíčně.

II. Žaloba

2. V žalobě žalobkyně vymezila, že její žaloba směřuje proti výši jejího starobního důchodu. Dále uvedla, že o Vánocích roku 1983 (21./22.12) byla z důvodu odmítnutí spolupráce s StB donucena emigrovat do Západního Německa. V podniku T.O.Z. Potraviny Brno, kde byla zaměstnaná jako architektka ve stavební projekci, měli žalobkyni ve stavu zaměstnanců až do 2. 4. 1984. Údajně mělo žalobkyni v té době přijít na výplatní pásku 228,- Kčs, které však nikdy neobdržela a ani nevěděla, za co to bylo. Z těchto peněz jí byl za poslední 3 měsíce vypočítán důchod 938,- Kč, který byl postupně zvýšen na 1219,- Kč za měsíc. Žalobkyni bylo započítáno za studium a zaměstnání 14 let. V té době žalobkyně pobírala plat 2200,- Kčs, přičemž do 10. 1. 1984 čerpala dovolenou, tudíž by tedy měla správně obdržet ještě alespoň 1/3 platu.
3. Celkem má žalobkyně odpracováno a uznáno (v ČSSR, Německu a Švýcarsku) asi 49,5 let. Žalované odevzdala žalobkyně množství ověřených svědectví, dle kterých se po datu 22. 12. 1983 do vlasti již nevrátila, jakož i potvrzení o azylovém jednání, pojištění u Barmer Ersatzkasse, kurzu němčiny apod. Žalobkyně dále prohlásila, že se i přes nátlak nikdy nezbavila českého občanství.
4. Žalobkyně proto navrhl, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalované

5. Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě ze dne 5. 8. 2019 uvedla, že součástí spisové dokumentace je mj. formulář E 205 DE, vyhotovený německým nositelem pojištění a prokazující dobu pojištění žalobkyně v Německu podle německých právních předpisů počínaje dnem 1. 10. 1984. Dále konstatovala, že zánik pojištění je vázán na zánik příslušného právního vztahu, který nemocenské pojištění zakládá. Pojištění tedy zaniklo dnem, do kterého trval pracovní poměr. Pracovní poměr žalobkyně na území ČR trval až do 2. 4. 1984, a to bez ohledu na prokázané skutečnosti, tedy že nebyla vykonávána práce a žalobkyně nebyla zaměstnanecky odměňována, neboť zásadní pro danou věc je, že pracovní poměr byl ukončen až dne 2. 4. 1984.
6. Stran ustanovení § 18 odst. 4 ZDP nemůže mít vliv, že se v případě žalobkyně jednalo o kalendářní rok, kdy žalobkyně neodpracovala celý rok 1984 z důvodu emigrace. ZDP neobsahuje žádnou klausuli pro případ, že postupem dle ustanovení § 18 ZDP je takovým rokem rok, ve kterém pojištěnec měl příjem jen po dobu několika měsíců z důvodu trvání pracovního poměru bez nároku na mzdu. Důvod, pro který žalobkyně neměla po zbytek roku 1983 příjem v ČR, protože emigrovala, není vyloučenou dobou dle ustanovení § 16 odst. 4 ZDP ve spojení s § 12 odst. 7 písm. e) vyhlášky č. 149/1988 Sb. Za kalendářní rok s vyměřovacím základem je tak třeba považovat rok, za který vznikl

nárok na některou složku započitatelného vyměřovacího základu bez ohledu na délku trvání zaměstnání v kalendářním roce a výši dosaženého vyměřovacího základu. V případě žalobkyně je takovým kalendářním rokem rok 1984.

7. Žalovaná proto závěrem navrhl, aby soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

IV. Posouzení věci krajským soudem

8. Žaloba byla podána v zákonné dvouměsíční lhůtě (§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního – dále jen s.ř.s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s.ř.s.) a jde o žalobu přípustnou (zejména § 65, § 68 a § 70 s.ř.s.).
9. Napadené rozhodnutí žalované krajský soud přezkoumal v řízení podle části třetí, hlavy II, dílu 1, § 65 a následujících s.ř.s. v mezích uplatněných žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s.ř.s.), ověřil přitom, zda rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti, a vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době vydání rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s.ř.s.).
10. Soud ve věci rozhodl bez nařízení jednání za splnění zákonných podmínek (§ 51 odst. 1 s.ř.s.).
11. Krajský soud v Brně dospěl k závěru, že žaloba není důvodná. Soud při svém rozhodování vyšel z následujících skutečností, úvah a závěrů.
12. Zdejší soud konstatuje, že jediným specifikovaným předmětem podané žaloby je fakticky výklad ustanovení § 18 odst. 4 ZDP.
13. Pro větší přehlednost krajský soud shrnuje, že žalobkyně nesplnila podmínku doby pojištění pro nárok na starobní důchod podle předpisů ČR. V plném rozsahu ovšem bylo v její prospěch možné využít s ohledem na koordinaci sociálního zabezpečení v rámci zemí EU mimo vnitrostátních předpisů práva sociálního zabezpečení rovněž nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 863/2004 a prováděcího nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009. Použití uvedených pramenů sekundárního práva Evropské unie nebylo zpochybněno, a proto krajský soud považuje aplikaci těchto předpisů za nespornou a správnou. Uvedená nařízení upravují na základě koordinačního mechanismu mj. i problematiku poskytování důchodových dávek pro migrující pracovníky. Právní úprava obsažená v těchto nařízeních je založena na čtyřech základních principech - principu rovného zacházení, principu sčítání dob pojištění, principu zachování nabytých práv a principu aplikace jednoho právního řádu. Z dalších principů je zapotřebí akcentovat princip stejného posuzování skutečností (tzv. asimilace skutečností), který spočívá v tom, že skutečnosti, příjmy a jiné okolnosti, které mají význam pro posouzení nároků migrujících pracovníků, nicméně nastaly v jiných státech, je třeba brát v úvahu stejně, jako by nastaly v daném členském státě (viz k tomu Koldinská, K. et. al. Sociální zabezpečení osob migrujících v EU. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 57 - 58).

14. Pokud jde o otázku rozhodného období pro stanovení osobního vyměřovacího základu, poukazuje krajský soud na ustanovení § 18 odst. 1 ZDP, dle něhož v zásadě rozhodné období začíná kalendářním rokem bezprostředně následujícím po roce, v němž pojištěnec dosáhl 18 let věku, a končí kalendářním rokem, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu. Ustanovení § 18 odst. 4 ZDP však dále uvádí, že do rozhodného období se nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986. Není-li však v takovém rozhodném období aspoň pět kalendářních roků s vyměřovacím základem pojištěnce (§ 16 odst. 3 a 8), prodlužuje se rozhodné období před rok 1986 postupně tak, aby zahrnovalo ještě jeden takový rok, nejvýše však kalendářní rok bezprostředně následující po roce, v němž pojištěnec dosáhl věku 18 let. Uváděné ustanovení má stěžejní charakter právě u starobních důchodů, neboť vyjadřuje princip, že rozhodné období začíná zpravidla rokem 1986. Pokud se však v tomto „obecném“ rozhodném období nevyskytuje alespoň pět kalendářních let s vyměřovacím základem pojištěnce, pak se počátek rozhodného období postupně „posunuje“ před rok 1986, až bude „nalezen“ další takový rok, tj. kalendářní rok s vyměřovacím základem pojištěnce (s výhradou v závěru komentované věty) [viz k tomu Příb, J., Voříšek, V. Důchodové předpisy s komentářem. 6. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2010, s. 131.).
15. Důchod podle české právní úpravy, jehož výši žalobkyně rozporuje, není předmětem sporu z hlediska užitého systému výpočtu dílčí části důchodu, nýbrž výhradně jen z hlediska určení rozhodného období, z něhož je určen vyměřovací základ důchodu podle české právní úpravy, a z výše tohoto vyměřovacího základu. Přitom není pochyb o tom, že zásadně je v nyní projednávané věci rozhodným obdobím doba pojištění od roku 1986 do roku předcházejícího roku vzniku nároku žalobkyně na důchod, ve které ovšem neměla žalobkyně ani jeden kalendářní rok s vyměřovacím základem získaným v ČR. Proto bylo třeba postupně zohledňovat roky předcházející roku 1986, a to až do zjištění prvního kalendářního roku, ve kterém existoval vyměřovací základ, tedy nějaký zúčtovatelný příjem žalobkyně. Výši tohoto příjmu nelze vyžadovat v rozsahu pokrývajícím celý kalendářní rok, neboť takový požadavek z právní úpravy nevyplývá. Závěr o omezení nezbytné doby trvání rozhodného období před rokem 1986 až na jeden pouhý rok je součástí judikatury tohoto soudu, viz např. rozsudek ze dne 15. 9. 2004, č. j. 3 Ads 1/2004 - 59: „Není-li v rozhodném období pro stanovení osobního vyměřovacího základu počínajícím rokem 1986 alespoň pět kalendářních roků s vyměřovacím základem, posune se začátek rozhodného období kalendářně zpět tak, aby zahrnovalo postupně ještě jeden takový rok, resp. alespoň jeden takový rok.“ Stejně v této věci judikoval také Vrchní soud v Praze, viz rozsudek ze dne 6. 2. 2002, č. j. 1 Cao 179/2001: „Není-li v rozhodném období pro stanovení osobního vyměřovacího základu, počínajícím rokem 1986, alespoň pět kalendářních roků s vyměřovacím základem (výdělky), pak se rozhodné období prodlužuje kalendářně zpět, aby zahrnovalo ještě jeden takový rok, resp. alespoň jeden takový rok.“
16. Z uvedeného důvodu proto bylo zapotřebí postupně zohledňovat roky předcházející roku 1986, a to až do zjištění prvního kalendářního roku, v němž existoval vyměřovací základ, tedy nějaký zúčtovatelný příjem žalobkyně (tj. do roku 1984). Pro stanovení roku s vyměřovacím základem není relevantní skutečností, zda žalobkyně skutečně vykonávala pracovní činnost po celý rok 1984, a zda měla za každý měsíc tohoto roku zúčtovatelný příjem, rozhodná je pouze existence nějakého vyměřovacího základu (byť i jen za jeden měsíc trvání pracovního poměru) v daném roce, stanoveném dle výše uvedeného zákonného

postupu. Vzhledem k tomu, že její tehdejší zaměstnavatel vykázal v evidenčním listu důchodového pojištění ze dne 1. 7. 1984, že byla u tohoto zaměstnavatele vedena v seznamu zaměstnanců od 1. 9. 1982 až do 2. 4. 1984, neměla žalovaná jinou možnost, než tento zúčtovatelný příjem za rok 1984 vykázaný zaměstnavatelem žalobkyně zohlednit a rok 1984 považovat za rok s jejími výdělky. Skutečnost, že již žalobkyně objektivně v daném roce práci u předmětného zaměstnavatele nevykonávala, jelikož emigrovala do zahraničí, nemohla být žalovanou brána v potaz, jelikož dle ZDP je zánik pojištění vázán na zánik příslušného právního vztahu, který pojištění zakládá, tj. v daném případě do dne, do kterého trval pracovní poměr žalobkyně.

17. Rok s vyměřovacím základem se tedy určí bez ohledu na délku trvání zaměstnání v kalendářním roce, výši dosaženého výdělku či fakticitu vykonávané práce. Závěr o tom, že započitatelným kalendářním rokem s vyměřovacím základem je každý rok, ve kterém byl pojištěnému zaúčtován jakýkoli příjem ve smyslu § 5 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., podporuje stabilizovaná judikatura Nejvyššího správního soudu (viz například rozsudek ze dne 27. 2. 2008, č. j. 6 Ads 35/2007 - 92: *„Za kalendářní rok s výdělky pro účely stanovení průměrného měsíčního výdělku podle § 12 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve spojení s § 71 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, je třeba považovat rok, za který vznikl nárok na některou složku započitatelného příjmu do hrubého výdělku bez ohledu na délku trvání zaměstnání v kalendářním roce a výši dosaženého výdělku.“* V daném případě byl tedy v souladu s uvedeným žalobkyni stanoven rok 1984 jako rok s výdělky, neboť v tomto roce byl zjištěn vyměřovací základ. Rok 1984, jako rok s výdělky, je tedy nutné dosadit do rozhodného období 1986 – 2002 za účelem výpočtu osobního vyměřovacího základu žalobkyně.
18. V tomto případě je také třeba přisvědčit žalované, že jiný výklad smyslu ustanovení § 18 odst. 4 ZDP by neobstál z hlediska rovného přístupu vůči pojištěncům, jimž podle platné právní úpravy tvoří rozhodné období celá doba od 18 let věku, případně od roku 1986, až do roku předcházejícího roku vzniku nároku na důchod, se zohledněním náhradních dob pojištění a vyloučených dob, tedy případně včetně roků, kdy pojištěnec žádný vyměřovací základ neměl.
19. Krajský soud však zároveň nikterak nezpochybňuje vzniklou tíživou situaci tvrzenou žalobkyní, kvůli níž v daném období byla nucena emigrovat, přičemž nemohla ovlivnit konání svého tehdejšího zaměstnavatele, které se následně odrazilo v nižší výměře starobního důchodu, což může skutečně být vnímáno jako nepřiměřená tvrdost zákona o důchodovém pojištění v její věci. Soud však musí s politováním poznamenat, že není jeho pravomocí odstranit případnou tvrdost zákona, neboť mu žádný zákon takovou pravomoc nesvěřuje. Soud nemůže pružně přizpůsobovat výklad jakéhokoliv právního ustanovení momentální skutkové situaci a měnit či přepisovat právní předpisy jen pro tvrdost jejich aplikace. Takovým způsobem by soud vykročil z mezí, které mu v systému dělby moci ukládá český právní řád. Zdejší soud však zcela chápe složitost nastalé situace pro žalobkyni, která, ač ne vlastní vinou, mohla být administrativním pochybením ze strany tehdejšího zaměstnavatele fakticky zkrácena na svých právech. Současně však takové pochybení nelze klást k tíži žalované, která musí celou věc vždy posuzovat podle závazných právních předpisů a nemůže své rozhodnutí stavět na domněnkách a předpokladech. Krajský soud nicméně žalobkyni dává na vědomí institut odstranění tvrdosti zákona ve smyslu ustanovení § 4 odst. 3 zákona č. 582/1991

Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Tento institut slouží jako korektiv přísnosti nebo nespravedlnosti dopadů právních předpisů důchodového pojištění. Podle něho je k odstraňování tvrdostí, které se vyskytnou při provádění sociálního zabezpečení, povolán ministr práce a sociálních věcí, který k tomuto účelu může pověřit i správy sociálního zabezpečení. Žalobkyni tedy případně může využít postup podle § 106 citovaného zákona a obrátit se s žádostí ve své věci k ministru práce a sociálních věcí a požádat o odstranění tvrdosti při aplikaci ZDP.

20. Podle článku 95 odst. 2 Ústavy České republiky, „(d)ojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem, předloží věc Ústavnímu soudu“. Toto ustanovení normy nejvyšší právní síly nedává soudu na výběr. Ocitne-li se ve zde předvídané situaci, je povinen věc Ústavnímu soudu předložit. Z hlediska posouzení problému tvrdosti ustanovení § 18 odst. 4 ZDP vůči žalobkyni soud s odkazem na výše uvedené konstatuje, že ačkoli citovaný zákon sám o sobě neobsahuje úpravu umožňující odstranění či zmírnění tvrdosti, jeho aplikační provázanost se zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení jsou dány dostatečné možnosti zmírnění tvrdostí v individuálních případech. Nelze jej tedy v tomto smyslu vnímat jako diskriminující a rozporný s ústavním pořádkem. Nejvyšší správní soud se již otázkou diskriminačního charakteru ustanovení § 18 odst. 4 ZDP zabýval v rozsudku ze dne 24. 10. 2007, č. j. 6 Ads 22/2006 – 73, publ. pod č. 2252/2011 Sb. NSS, přičemž dospěl ke shodnému závěru o souladnosti daného ustanovení s ústavním pořádkem.
21. Ve světle výše uvedených zásad a nastoleného právního režimu zdejší soud uzavírá, že žalovaná učinila správné právní úvahy, na projednávanou věc byl aplikován správný právní předpis a v jeho rámci správná právní norma, přičemž nedošlo k žádnému výkladovému či procedurálnímu pochybení, které by mohla atakovat zákonnost napadeného rozhodnutí.

V. Závěr a náklady řízení

22. Optikou shora učiněného náhledu je proto zřejmé, že postup žalované nevybočil z rámce zákonem stanovených právních hledisek, v odůvodnění rozhodnutí jsou správně posouzeny rozhodující právní i faktické skutečnosti, z nichž žalovaná vycházela, skutková zjištění jsou přehledně a srozumitelně uvedena a vyplývají z uvedených důkazů. Skutkový stav věci byl tedy zjištěn v souladu s ustanovením § 3 správního řádu. Soud neshledal ve správním řízení žádná procesní pochybení, která by měla za následek nezákonnost rozhodnutí ve věci samé.
23. Soud tak neshledal žádný z uplatněných žalobních bodů důvodným a nad rámec uplatněných žalobních bodů nezjistil žádnou vadu, jež by měla za následek nezákonnost žalobou napadeného rozhodnutí a k níž by musel přihlížet z úřední povinnosti. Soud proto žalobu jako nedůvodnou podle ustanovení § 78 odst. 7 s.ř.s. zamítl.
24. Výroky II. a III. o náhradě nákladů řízení jsou odůvodněny ustanovením § 60 odst. 1 s.ř.s., když úspěšné žalované nevznikly náklady řízení nad rámec její běžné úřední činnosti a žalobkyně nebyla v řízení úspěšná, pročez nemá právo na náhradu nákladů řízení.

25. Soud proto rozhodl tak, jak je uvedeno ve výrokové části tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne

jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího

správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 22. července 2021

JUDr. Petr Polách, v.r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
K. M.